

De Waterwet in het kort

DE WATERWET

Waarom een nieuwe Waterwet?

Klimaatverandering

Nederland is een waterland. Dat een groot deel van ons land onder de zeespiegel ligt, is voor ons zo normaal dat we er nauwelijks meer bij stil staan. De klimaatverandering heeft met name op het gebied van water verstrekken gevolgen voor ons land. Bescherming tegen overstromingen, het voorkomen van wateroverlast en droogteschade en een goede waterkwaliteit zijn zaken die in de toekomst extra inspanningen zullen eisen. Modern waterbeheer doet recht aan de verschillende relaties en belangen die spelen rondom water. Om te kunnen voldoen aan de eisen die het waterbeheer van de toekomst aan ons land stelt, wordt een nieuwe, integrale Waterwet voorbereid. Naar verwachting wordt deze in de tweede helft van 2009 van kracht.

Integraal waterbeheer

De Waterwet stelt integraal waterbeheer op basis van de 'watersysteembenadering' centraal. Deze benadering gaat uit van het geheel van relaties binnen watersystemen. Denk hierbij aan de relaties tussen waterkwaliteit, -kwantiteit, oppervlakte- en grondwater, maar ook aan de samenhang tussen water, grondgebruik en watergebruikers. Hiernaast kenmerkt integraal waterbeheer zich ook door de samenhang met de omgeving. Dit komt tot uitdrukking in relaties met beleidsterreinen als natuur, milieu en ruimtelijke ordening.

Voordelen nieuwe Waterwet

De nieuwe Waterwet schept een kader voor de noodzakelijke modernisering van het Nederlandse waterbeheer voor de komende decennia. Door het samenvoegen van meerdere vergunningen nemen de bureaucratie en de regeldruk voor burgers en bedrijven af. De Waterwet sluit goed aan op de nieuwe Wet ruimtelijke ordening (Wro), waardoor de relatie met het ruimtelijke omgevingsbeleid wordt versterkt. Met één integrale wet is ook het uitvoeren van Europese waterrichtlijnen eenvoudiger geworden. Dat geldt onder meer voor de Kaderrichtlijn Water die uitgaat van internationale stroomgebieden en watersystemen (rivieren, meren en delta's), de richtlijn over beoordeling en beheer van overstromingsrisico's en de Kaderrichtlijn mariene strategie.

Inhoud nieuwe Waterwet

Samenvoegen oude wetten

De Waterwet voegt de volgende acht bestaande waterbeheerwetten samen:

- Wet op de waterhuishouding;
- Wet verontreiniging oppervlaktewateren;
- Wet verontreiniging zeewater;
- Grondwaterwet;
- Wet droogmakerijen en indijkingen;
- Wet op de waterkering;
- Wet beheer rijkswaterstaatswerken (de ‘natte’ delen daarvan);
- Waterstaatswet 1900 (het ‘natte’ gedeelte ervan).

Daarnaast wordt vanuit de Wet bodembescherming de regeling voor waterbodems ondergebracht bij de Waterwet.

Nadere invulling via uitvoeringsregelgeving

Het wetsvoorstel Waterwet regelt niet alles. Voor bepaalde onderwerpen geldt dat deze nader moeten worden uitgewerkt in onderliggende regelgeving: het Waterbesluit (een algemene maatregel van bestuur), de Waterregeling (een ministeriële regeling) of in verordeningen van waterschappen en provincies. Deze uitvoeringsregels treden tegelijkertijd met de Waterwet in werking.

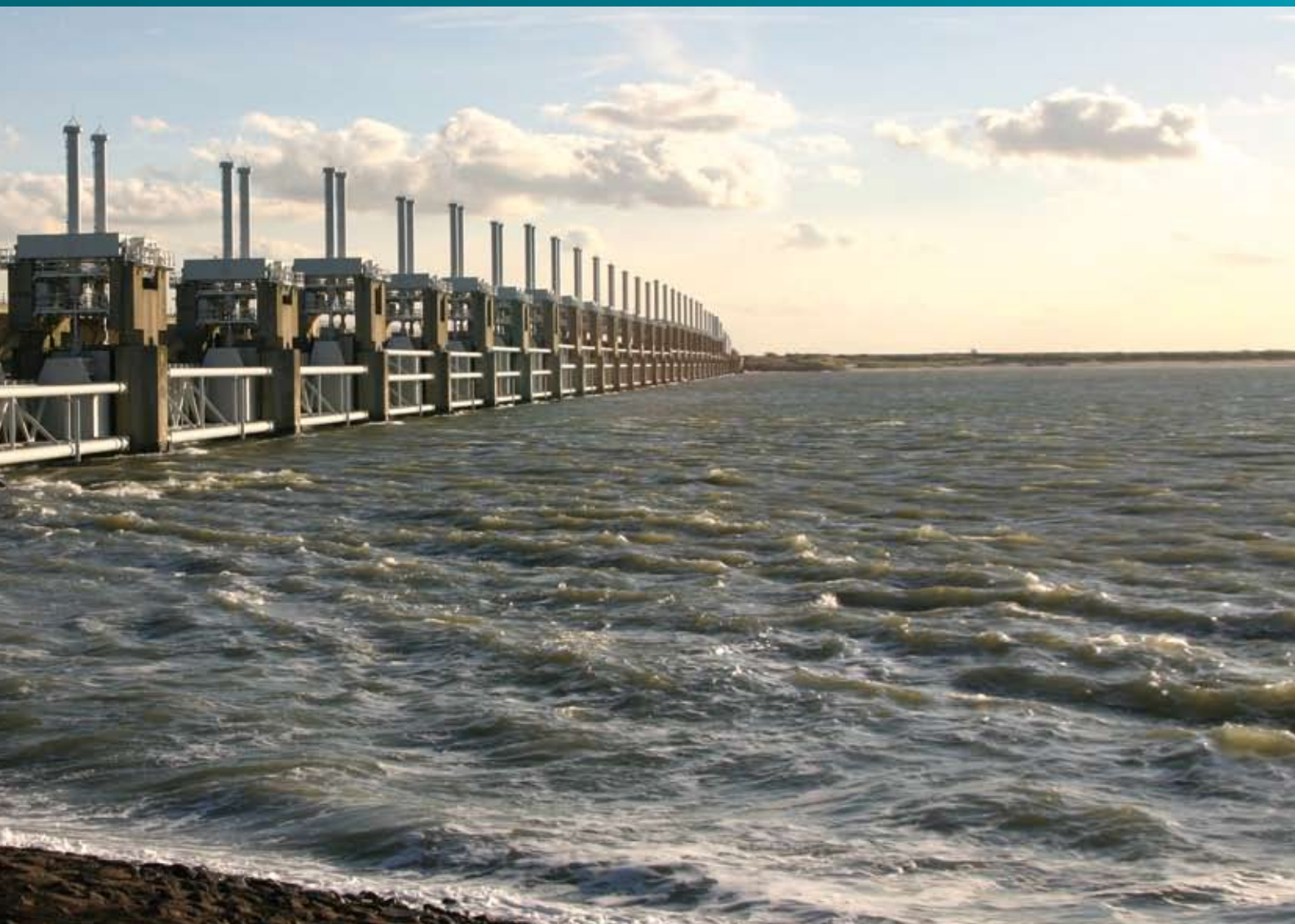
Nieuwe eisen watersystemen

De Waterwet vormt de basis voor normen die aan watersystemen kunnen worden gesteld. Voor primaire water-

keringen blijken de normen uit de wet zelf, andere normen voor rijkswateren worden opgenomen in het Waterbesluit of de Waterregeling. Voor de regionale wateren zullen de verordeningen en plannen van de provincies normen bevatten. Zo maakt de Waterwet het mogelijk om normen te stellen voor watersystemen ter voorkoming van onaanvaardbare wateroverlast. Hiermee wordt de bestaande praktijk van peilbesluiten of streefpeilen voortgezet. Een waterpeil heeft door het grondgebruik een sterke relatie met de ruimtelijke ordening. In situaties van watertekorten geeft de Waterwet de mogelijkheid de ene functie boven de andere te laten prevaleren (de ‘verdringingsreeks’). Ook geeft de Waterwet normen voor de bergings- of afvoercapaciteit van regionale watersystemen. Het regionale watersysteem dient zo te worden ingericht dat bij hoog water voldoende water kan worden geborgen of afgevoerd.

Verplichtingen waterbeheerders

De waterbeheerders zijn ook verplicht te voldoen aan een aantal belangrijke waterkwaliteitseisen. Voor de oppervlaktewaterkwaliteit gelden chemische en ecologische kwaliteitsnormen. Voor de grondwaterkwaliteit gelden alleen chemische kwaliteitsnormen. Voor waterkwaliteitsnormen verwijst de Waterwet naar stoffenlijsten en normen die zijn vastgelegd in de Wet milieubeheer, de Kaderrichtlijn Water en de Grondwaterrichtlijn. Het in 2009 van kracht wordende Besluit kwaliteitseisen en monitoring water (kortweg AMvB Doelstellingen genoemd) vervult hierbij een sleutelfunctie voor de waterbeheerders.

Instrumenten

De Waterwet biedt de volgende bestuurlijk-juridische instrumenten voor het uitvoeren van het waterbeleid.

Waterakkoorden en bestuurlijke afspraken

Waterbeheerders kunnen via waterakkoorden afspraken maken met andere overheden over het te voeren waterbeheer. Dit akkoord is vormvrij en kan over alle onderwerpen van waterbeheer gaan. Ook biedt de wet de mogelijkheid om tot bestuurlijke afspraken te komen tussen een waterschap en een gemeente. Deze laatste mogelijkheid is procedureel eenvoudiger.

Legger

De waterbeheerder dient leggers van waterstaatswerken op te stellen. Dit zijn registers waarin wordt aangegeven aan welke eisen de waterstaatswerken moeten voldoen voor wat betreft ligging, vorm, afmeting en constructie. In een legger worden ook de beheersgrenzen en de beschermingszones van waterstaatswerken duidelijk aangegeven. Om een voorbeeld te geven: Bij een kering hoort vaak een beschermingszone waarin alleen onder strikte voorwaarden activiteiten mogen plaatsvinden, zodat de stabiliteit van de dijk niet in gevaar wordt gebracht. De waterschappen zijn al bekend met de legger. Voor Rijkswaterstaat is dit een nieuwe verplichting.

Projectplan

Een waterbeheerder kan een waterstaatswerk aanleggen of wijzigen door middel van een projectplan, dat een beschrijving geeft van het werk en de wijze waarop het aanleggen of wijzigen zal worden uitgevoerd. Voor belangrijke waterstaatswerken wordt gebruik gemaakt van een projectprocedure. Dit geldt in ieder geval voor primaire waterkeringen. Ook op projecten van spoedeisend belang en bovenlokale betekenis kan de projectprocedure van toepassing zijn. In welke gevallen daarvan sprake is, is vastgelegd in de verordening van de provincie. Voor projectplannen die de projectprocedure doorlopen is goedkeuring vereist van Gedeputeerde Staten. De provincie is hierbij verder verantwoordelijk voor een gecoördineerde aanpak.

Gedooog- en duldplichten

Rechthebbende burgers en bedrijven moeten sommige waterbeheeractiviteiten gedogen of dulden. Deze inbreuken op rechten, zoals het eigendomsrecht, worden gedoogplichten genoemd. Zo mag op gronden, gelegen aan of in een watersysteem, specie of maaisel dat vrijkomt bij onderhoudswerkzaamheden worden achtergelaten. Gedoogplichten zijn niet nieuw in het waterbeheer. Nieuw is wel dat eigenaren van gronden kunnen worden geconfronteerd met een plicht om in een bergingsgebied de tijdelijke berging van water te dulden. Of er sprake is van een bergingsgebied is vastgelegd in de leggers en in het gemeentelijke bestemmingsplan.

Algemene regels en de integrale watervergunning

Een belangrijk uitgangspunt van de Waterwet is dat zoveel mogelijk activiteiten onder algemene regels vallen. Zodoende is vooraf voor iedereen duidelijk wat wel en wat niet kan. Niet alles is echter in algemene regels vast te leggen en voor deze activiteiten in, op, onder of over watersystemen introduceert de Waterwet de integrale watervergunning. In de Waterwet gaan zes vergunningen uit eerdere wetten op in één watervergunning. Het gaat hierbij om een scala van activiteiten dat voorheen door de afzonderlijke wetten werd gereguleerd, zoals het lozen van verontreinigende stoffen op oppervlaktewater, het onttrekken van grondwater of het bouwen op een dijk.

De watervergunning kan bij de gemeente, maar ook rechtstreeks bij het bevoegde gezag, worden aangevraagd. Als ook een omgevingsvergunning nodig is, kan die samen met de watervergunning, bij hetzelfde loket worden aangevraagd. De gemeente zorgt vervolgens voor doorzending naar de juiste bevoegde instanties. Er wordt gewerkt aan een ict-voorziening, waarmee het vergunningverleningsproces kan worden ondersteund. Als de aanvraag van een watervergunning betrekking heeft op handelingen waarvoor verschillende bestuursorganen bevoegd zijn, wordt de beslissing op de aanvraag in beginsel genomen door het hoogste bevoegde gezag. Bestuursorganen kunnen onderling echter tot een andere werkformule besluiten.

Organisatie waterbeheer

De Waterwet kent formeel slechts twee waterbeheerders: het rijk, als de beheerder van de rijkswateren, en de waterschappen, als de beheerders van de overige wateren. Deze laatsten zijn daarnaast ook verantwoordelijk voor het zuiveringsbeheer. Provincies en gemeenten zijn formeel geen waterbeheerder, maar hebben wel waterstaatkundige taken. Zo blijft de provincie voorlopig bevoegd gezag voor drie categorieën grondwateronttrekkingen en infiltraties: de openbare drinkwaterwinning, ondergrondse energieopslag en industriële onttrekkingen van meer dan 150.000 m³ per jaar. Op gemeenten rust een hemel- en grondwaterzorgplicht, zoals deze in januari 2008 via de Wet gemeentelijke watertaken is vastgelegd in de Wet op de waterhuishouding.

De Waterwet regelt daarnaast ook de onderlinge toezichtverhoudingen van de verschillende betrokken overheden. Provincies houden toezicht op waterschappen en gemeenten en waar nodig kan de provincie gebruik maken van instructies of aanwijzingen. Een provincie of het rijk kan met besluiten of handelingen optreden in plaats van een waterschap of een gemeente. In situaties waarin bovenregionale belangen of internationale verplichtingen spelen, kan de minister van Verkeer en Waterstaat de toezichtinstrumenten benutten.

Financiële bepalingen

In de Waterwet zijn bepalingen opgenomen over heffingen, waaronder leges, en over subsidies, schadevergoedingen en het verhalen van kosten. Bestaande financiële bepalingen uit de diverse waterwetten zijn bij elkaar gebracht en geïntegreerd. De Waterwet geeft de grondslag voor de verontreinigingsheffing en de grondwaterheffing. Voor de verontreinigingsheffing, die moet worden betaald voor directe lozingen in het oppervlaktewater, geldt het beginsel 'de vervuiler betaalt'. Voor provincies blijft de mogelijkheid bestaan een grondwaterheffing te innen, net zoals dat nu al het geval is. Waterschappen zullen kosten die verband houden met hun grondwatertaken kunnen betalen uit de opbrengsten van de watersysteemheffing, zoals deze is geregeld in de Waterschapswet. Gemeenten financieren hun watertaken uit de gemeentelijke waterheffing, geregeld in de Gemeentewet.

Handhaving

De waterbeheerder is verantwoordelijk voor de bestuursrechtelijke handhaving van de Waterwet. Hij moet tevens de gegevens verzamelen en registreren die daarvoor noodzakelijk zijn. Hij kan zonodig bestuursdwang uitoefenen of een last onder dwangsom opleggen. Verder regelt de Waterwet dat de watervergunning bij wijze van sanctie kan worden ingetrokken.

Waterwet in Europees verband

Nederland maakt deel uit van vier Europese stroomgebieden: de Rijn, de Eems, de Schelde en de Maas. De Waterwet sluit hierop aan. In Nederland wordt onderscheid gemaakt tussen rijkswateren en niet-rijkswateren (regionale wateren). Voor beide categorieën worden via het nationale waterplan respectievelijk de regionale waterplannen, strategische structuurvisies vastgesteld, waarin de hoofdlijnen van het waterbeleid en de maatregelenprogramma's zijn vastgelegd.

Deze zijn richtinggevend voor het ruimtelijke ordeningsbeleid en zorgen zo voor een versterking van de relatie tussen waterbeheer en ruimtelijke ordening. De plannen worden één keer per zes jaar herzien.

De waterschappen en de diensten van Rijkswaterstaat stellen vervolgens operationele waterbeheerplannen vast, waarin wordt aangegeven welke maatregelen zij in de komende periode zullen uitvoeren. Hierin is ook de calamiteitenbestrijding opgenomen.

Meer informatie?

Zie www.waterwet.nl voor details, achtergronden en recente ontwikkelingen van de Waterwet.

Voor vragen kunt u contact opnemen met de Helpdesk Water van het ministerie van Verkeer en Waterstaat: **0800-NLWATER (0800-6592837)**.

Ministerie van Verkeer en Waterstaat

Tekst: Ministerie van Verkeer en Waterstaat, directoraat-generaal Water. **Eindredactie:** Pauw Sanders Zeilstra Van Spaendonck, Den Haag. **Vormgeving:** T2Ontwerp, Den Haag. **Druk:** Koninklijke De Swart, Den Haag.

September 2008. Aan de inhoud van deze brochure kunnen geen rechten worden ontleend.